

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 18/2009 vp

Valtioneuvoston selvitys: Euroopan unionin uuden kestävän kasvu- ja työllisyysstrategian painopisteet — Lissabonin strategian jatko vuoden 2010 jälkeen

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 14 päivänä lokakuuta 2009 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen Euroopan unionin uuden kestävän kasvu- ja työllisyysstrategian painopisteet — Lissabonin strategian jatko vuoden 2010 jälkeen (E 128/2009 vp) so-

siaali- ja terveystieteiden valiokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntija

Valiokunnassa on ollut kuultavana

- apulaisosastopäällikkö Carin Lindqvist-Virtanen, sosiaali- ja terveysministeriö.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Lissabonin strategian ohjelmakausi päättyy vuonna 2010. Uutta strategiaa on valmisteltu kevästä 2008 lähtien. Uusi strategia on tarkoitettu hyväksyä Espanjan puheenjohtajuuskaudella keväen 2010 aikana. Selvityksessä esitellään EU-ministerivaliokunnan linjaamat Suomen painopisteet EU:n ensi vuonna uudistettavalle Lissabonin strategialle:

— Kilpailukykyyn edistämiseksi EU tarvitsee kestävään kasvuun ja työllisyyteen keskittyvää strategiaa myös vuoden 2010 jälkeen. Euroopan kasvun on perustuttava ekotehokkaaseen ja vähähiiliseen talouteen. Sisämarkkinat ovat yhä EU:n kilpailukykyyn perustekijä. Väliaikaisista valtiontukijoustoista on luovuttava pian. Julkisen talouden tasapaino on merkittävää EU:n kilpailukykyä varten.

— Panostaminen koulutukseen, tutkimukseen ja innovaatioihin (ns. osaamiskolmio) on keskeistä EU:n kilpailukykyä varten. Osaamispotentiaalia on hyödynnettävä paremmin ja tuottavuutta on tehostettava. Yrittäjyydellä ja tietö- ja viestintäteknologioilla on tässä keskeinen rooli. Työllisyyskehitys on keskeinen hyvinvointitekijä. Työllisyysasteen nostaminen on olennaista. Työntekijöiden osaamiseen pitää panostaa. Sosiaali- ja terveyspolitiikan sekä tasa-arvon huomioiminen on tärkeää uudessa strategiassa. Tasapainoisella yhteiskunnallisella kehityksellä on olennainen merkitys kasvun edellytyksille ja työllisyydelle.

— Strategian ulkoisen ulottuvuuden vahvistaminen on keskeinen tavoite. EU:n normeja ja standardeja tulisi viedä tehokkaammin EU:n ulkopuolelle. Avoin talous ja markkinoiden avaa-

minen on EU:lle keskeistä sekä sisäisesti että maailmankaupassa.

— Strategian hallinnointia pitää keventää ja sitoa entistä tiukemmin kansallisiin rakenneuudistuksiin. Panostusta parempaan sääntelyyn on jatkettava.

— Uusi strategia on erotettava selkeästi kahden osaan: yhtäältä yhteisön toimivallassa oleviin asioihin ja toisaalta niihin sektoreihin, joissa päätöksenteko on jäsenmaiden vastuulla.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Eurooppa-neuvoston maaliskuussa 2000 hyväksymän Lissabonin strategian tavoitteena on ollut Euroopan kilpailukyyn kehittäminen uudistamalla ja vahvistamalla sosiaalista suojelua, taloutta ja työllisyyttä jäsenmaissa. Strategian keskeinen lähtökohta oli, että talous-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikan samoin kuin ympäristöpolitiikan menestyminen nähdään toisistaan riippuvaisina. Sosiaalipolitiikan alalla päämääränä oli sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lisääminen nykyaikaistamalla Euroopan sosiaalista mallia, investoimalla ihmisiin ja torjumalla sosiaalista syrjäytymistä.

Lissabonin strategian välitarkastelun yhteydessä vuonna 2005 tehtiin linjavalinta keskittyä kasvun ja työllisyyden edistämiseen, jolloin luovuttiin sosiaalisen suojelun vahvistamiseen liittyvien tavoitteiden asettamisesta strategian yhteydessä. Linjaus perustui näkemykseen siitä, että yhteisön kilpailukykyä ja sen myötä hyvinvointia voidaan parhaiten edistää kasvuun ja työllisyyteen keskittymällä, ja siihen, että EU:n toimivalta on näillä sektoreilla laajempi kuin sosiaalisessa suojelussa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on Lissabonin strategiaa koskeissa lausunnoissaan korostanut sosiaalisen osallisuuden sekä riittävien ja laadukkaiden sosiaali- ja terveyspalvelujen vaikutuksia myös taloudelliseen kilpailukykyyn. Valiokunta painottaa, että kestävä kehitys ja globaaleihin haasteisiin vastaaminen edellyttävät tasapainoista taloudellista ja sosiaalista uudistumista. Talouspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan keskeinen tehtävä on varmistaa, että kilpailukyyn edellyttämä uudistuminen kohottaa väestön hyvinvointia, lisää työllisyyttä, paran-

taa ympäristön tilaa ja lisää sosiaalista koheesioita. Valiokunta pitää tärkeänä, että ohjelmaa uudistettaessa tunnustetaan näiden eri alueiden keskinäinen riippuvuus ja niiden välisen tasapainon tärkeys.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää myönteisenä, että sosiaalinen ulottuvuus on nyt otettu huomioon ministerivaliokunnan yhdentoista kohdan painopisteluettelossa, kun on linjattu Suomen tavoitteita uudistetun strategian valmistelussa. Ministerivaliokunnan mukaan sosiaali- ja terveyspolitiikan huomioiminen on tärkeä uudessa strategiassa. Lisäksi todetaan, että tasapainoisella yhteiskunnallisella kehityksellä on olennainen merkitys kasvun edellytyksille ja työllisyydelle.

Lissabonin strategian jatkovalmistelu on alkanut maailmanlaajuisen talouskriisin keskellä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo, että uudessa strategiassa sosiaalisen suojelun vahvistaminen on entistä perustellumpaa nostaa uudelleen keskeisiin tavoitteisiin ja ottaa sosiaaliseen suojeluun liittyvät tavoitteet yhteiseen seurantaan. Sosiaalisen suojelun vahvistamisella voidaan luoda puskuria, joka estää kriisin syventymistä ja sosiaalisen epävakauden leviämistä. Valiokunta pitää välttämättömänä, että taloudellisen kasvun ja sosiaalisen koheesion nykyistä parempi tasapaino ilmenee uudistettavassa ohjelmassa.

Suomi on muiden Pohjoismaiden kanssa ollut parhaimmasta päästä Lissabonin strategian tavoitteiden toteuttamisessa. Tavoitteissa eteneminen osoittaa, että maissa, joissa panostetaan sosiaaliseen suojeluun, myös talouden ja työllisyyden kehitys on suotuisampaa. Nykyinen taantuma, väestön ikääntyminen, ilmastomuutok-

sen torjuminen ja globalisaatio ovat entistä suurempia haasteita EU:n talouden kasvulle, siksi juuri nyt yhteistä strategiaa voidaan pitää entistä tärkeämpänä. Uudistusprosessin hitauden ja jäsenvaltioiden heikon sitoutumisen on todettu olleen esteenä aiemmin asetettujen tavoitteiden saavuttamiselle. Kaikilta jäsenvaltioilta tuleekin edellyttää samanlaista sitoutumista strategiaan. Valiokunta pitää lisäksi tarpeellisena, että sosiaalisen ulottuvuuden tavoitteiden etenemistä seurataan yhteisesti laadittavien indikaattoreiden avulla.

Lissabonin strategiaan alun perin sisältyneet sosiaalipolitiikan tavoitteet ovat osoittautuneet edelleen ajankohtaisiksi. Alkuperäisen strategian mukaan Euroopan sosiaalisen mallin ja sen kehittyneiden sosiaalisen suojelun järjestelmien on tuettava tietoon perustuvaan talouteen siirty-

mistä. Järjestelmiä on kuitenkin mukautettava aktiivisen hyvinvointiyhteiskunnan osana muun muassa järjestelmien pitkän aikavälin kestävyys- ja turvaamiseksi väestön ikääntyessä, sosiaalisen osallisuuden lisäämiseksi ja laadukkaiden terveyspalveluiden tarjoamiseksi. Samansisältöiset tavoitteenasettelut voidaan valiokunnan näkemyksen mukaan sisällyttää myös uudistettuun strategiaan.

Lausunto

Lausuntonaan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta ilmoittaa,

että se yhtyy edellä esitetyn sosiaali- ja terveystieteiden poliittisiin painotuksiin valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 10 päivänä marraskuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Juha Rehula /kesk
vpj. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
jäs. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Hannakaisa Heikkinen /kesk
Arja Karhuvaara /kok
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd

Håkan Nordman /r
Markku Pakkanen /kesk
Päivi Räsänen /kd
Paula Sihto /kesk
Satu Taiveaho /sd
Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.